

SINDICALISME I POLÍTIQUES PÚBLIQUES EN EDUCACIÓ A BRASIL

(Ponència presentada a la Cimera
Internacional - CEA - Mèxic)

*Prof. Carlos Augusto Abicalil.
President da CNTE- Brasil*

Tenim ben clar el que significa viure en una societat capitalista, on es consolida l'aparició de grans mercats, on s'imposa la modernització de mètodes, processos i relacions i

que el moviment sindical reflecteix i acusa aquest model d'organització de les relacions de producció, de relacions culturals i humanes. Tots sabem que els canvis propugnats per la globalització neoliberal no són més que suposades reformes per adequar estructuralment els nostres països a aquesta etapa de desenvolupament capitalista.

Les conseqüències d'aquest corrent s'estenen per tot arreu per produir allà on els salaris són baixos, investigar on les lleis són generoses, oferir guanys allà on els impostos són menors, identificant els marcs de modernitat tècnica sota la voluntat del capital. Tots els components del sistema productiu recorren el món: el coneixement, el treball, el mercat.

La massiva propaganda dels governs insisteix a confondre una promesa de millors dies en el moment en què les anomenades "reformes" estiguin (o fossin) acabades. Ometen sistemàticament els indicadors de qualitat de vida.

Les dades estadístiques provocarien rubor en les cares d'aquells que estan compromesos en espais més dignes per a la vida de les minories en el Brasil:

- 90% dels municipis no tenen tractament de serveis sanitaris;
- 42% no tenen sistemes de tractament d'aigües;
- 60% de les deixalles recollides romanen a cel obert;
- 12,8% dels caps de família tenen una renda inferior a la meitat del salari mínim (corresponent a 56 dòlars);
- 11% dels infants neixen amb el pes per sota de la mitjana;
- 30% dels infants menors de 15 anys són sotmesos a treball precoç.

Segments sencers dels sectors productius estan compromesos per l'obertura del mercat: tèxtil, calçat, vidre, maquinària pesada.

El conflicte entre l'oferta i la demanda d'ocupació és accentuat: la pressió demogràfica, per si mateixa, exigiria dos milions de nous llocs de feina per any.

En els últims sis anys s'extingiren quatre milions de llocs de treball.

El 1988 es comptava amb 23,6 milions de llocs de treball; a 1996, tan sols 24 milions.

En els darrers anys, les oportunitats perdudes per generar nous llocs són alarmants:

- 400 mil llocs en agricultura amb una

reducció de 23,6 milions d'hectàrees d'àrea plantada;

- 150 mil en la indústria d'exportació.

En els anys 70, cada increment de l'1% en el PIB corresponia a un increment del 0,4% de l'ocupació. Avui, correspon al 0,1%.

Les dades sobre les dimissions de treballadors proporcionades pel Ministeri de Treball ens duen a reflexionar sobre la necessària universalització de l'ensenyança bàsica, entesa com a infantil, primària i secundària:

- 23,3% tenen fins a la quarta sèrie del 1r grau;
- 19,7% tenen completa l'ensenyança secundària;
- 57,1% tenen el 1r grau complet.

Aquests fenòmens imposen la superació de mites. Aquest és un joc que té un paper estratègic per a la ciutadania, per a la sobirania nacional i, fins i tot, per aquells que encara tenen prejudicis contra les propostes de polítiques públiques d'esquerres. Imposen una opció fonamental: creure en la modernitat tècnica, en l'eficiència, en l'eficàcia competitiva, selectiva i excloent o apuntar a la modernitat ètica, solidària, generosa, dispensadora de serveis i garanties socials, propiciadora de les lluites per la ciutadania i la sobirania en un projecte de nació.

A quines polítiques públiques correspon el projecte dels sindicats?

Quines iniciatives de reforma corresponen a aquest projecte?

S'han d'ensorrar els mites!

1. QUALITAT

Construir un projecte educatiu és la primera gran amenaça per a l'enganyosa "pau" neoliberal. El moviment sindical té la tasca de sensibilitzar en el conjunt dels treballadors la idea de l'educació com a valor concret de ciutadania i d'inserció en la cultura tecnològica que dissenya la suposada modernitat. L'educació com a lluita pel dret de viure, de llibertat i justícia.

En un escenari de tals proporcions, no podem descuidar allò que es pretén en el micro-univers de l'escola, com a transposició de qualitat total de les indústries, del "fast food" i dels privilegis, per al seu interior. És fonamental dotar el nostre projecte de qualitat per a l'educació de qualitat social i qualitat política, i contemplar-lo com un desafiament amb moltes i articulades variables:

1a. el benestar social i polític és un procés d'acumulació històrica, no es tracta d'una teoria de gestió;

2a. el benestar social i polític és una conquesta en la mesura en què la noció de dret preval sobre la de mercat, per això té a veure amb la socialització dels espais públics;

3a. el benestar social i polític és conquerit en la mesura en què els diversos actors socials de la comunitat escolar interactuen en la lluita per una gestió democràtica de l'escola;

4a. el benestar social i polític i el finançament de les polítiques públiques de l'estat passen per un procés d'intervencions dels actors socials sobre els pressupostos dels governs estatals i municipals, principalment;

5a. el benestar social i polític romp amb la verticalitat i la jerarquització dels sistemes, però no requereix una automatització dels serveis públics.

II. LA PROPAGANDA GLOBALITÀRIA

Els nivells de desocupació en el Japó i els Estats Units tendeix a estabilitzar-se entre el 6% des dels anys 60. Més que una

conseqüència del procés d'universalització, per tant, la desocupació té a veure amb un projecte nacional.

El cost de l'hora treballada al Brasil és baixíssim: dos dòlars i cinquanta cèntims. A Corea (del Sud) arriba als 5 dòlars. A Itàlia, és superior a 19 dòlars. Als Estats Units d'Amèrica i el Japó és superior a 16 dòlars.

A més a més, en el Brasil, com en tota Amèrica Llatina, la precarietat afecta una tercera part dels empleats, amb una ampla dispersió de l'escala de salaris i una elevada precarietat.

El moviment sindical, els moviments populars, els partits progressistes, l'empresariat, el món estudiantil, les institucions democràtiques han de fer les seves aportacions i intentar rompre la racionalitat fàcil i

dicions mínimes de vida i l'accés a serveis elementals per a les minories. Aquesta vinculació del moviment sindical amb les lluites generals pels drets s'ha de convertir en generadora de noves demandes per a les polítiques públiques en el marc de nous horitzons en la recerca de les condicions dels ciutadans: salut, educació, habitatge, reforma agrària, seguretat social, llibertat d'opinió, expressió i organització, democràcia política, repartiment de riquesa.

La transformació de l'Estat merament burgès en un espai que garanteixi els drets en contra d'un Estat propiciador de negocis privats. La política neoliberal té una altra lògica. És una lògica necessàriament contrària a les garanties de drets de qualsevol tipus que no sigui el guany del capital. Per això l'atac sistemàtic a les organitzacions

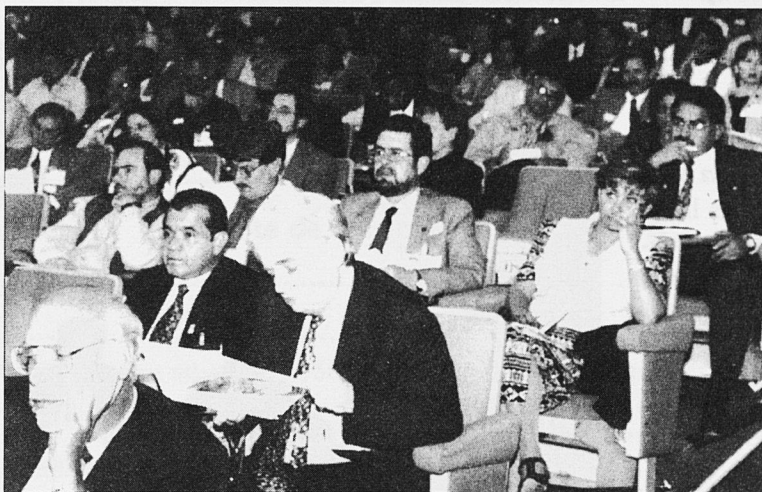
que han donat suport a les conquestes dels drets universals, sense dubte, els sindicats han estat objectius especials d'aquests atacs; bé per la via de la destrucció directa o bé per la de l'opció política.

El neoliberalisme proposa que els governants siguin venedors de credibilitat. Els governs es consoliden més pels seus vincles amb els mercats emergents erigint-se en autors de propaganda de generosos es-

pais de negocis: amb oratòria ben fluïda i l'acurada producció comunicativa garanteixen l'atenció quotidiana a les exigències de les escomeses globals:

- l'estabilització monetària;
- la reducció del dèficit públic;
- l'obertura duanera;
- les privatitzacions;
- el control de la pressió social organitzada;
- el debilitament del moviment sindical;
- l'amnistia fiscal.

Les actituds dels governs, com el del

Elie Jouen entre els presents a la cimera

nefasta de les polítiques públiques que duen a l'anul·lació de les possibilitats d'un projecte de consens.

És un compromís històric del sindicalisme combatiu i autònom la creació d'espais pels drets individuals, laborals, socials, i universals.

La construcció mateixa del concepte de dret públic és conseqüència d'aquesta marca històrica del sindicalisme autèntic.

A Amèrica Llatina, s'ha d'incrementar la lluita contra les dictadures militars de la dreta, la superació dels endarreriments tecnològics i culturals, la conquesta de les con-

Brasil, mostren com es tracten les manifestacions del poble organitzat: canons i metralladores a les refineries i acampaments, grups d'extermini als afores dels grans centres urbans, manca d'estabilitat en el treball, flexibilització del codi laboral, explotació del treball infantil i del treball esclavitzant, el deteriorament de les formes de contractació i la reducció dels drets a la seguretat, a la salut, a l'educació, en contrast directe amb l'assistència als banquers i al mercat financer.

La lògica neoliberal és necessàriament contrària a les garanties de drets de qualsevol tipus que no sigui el guany del capital

La penalització exemplar i abusiva practicada pel poder judicial contra els líders dels sense terra i sobre el sindicat dels treballadors del petroli, per exemple, està molt lluny de tractament immaculat que es dispensa als encobridors, a la corrupció organitzada, a la responsabilitat pels assassinats i massacres promoguts amb la participació de les forces de l'Estat.

L'aclariment d'aquest caràcter dels governs de la modernitat globalitzada tan sols es fa mitjançant la pressió organitzada, la mobilització articulada nacionalment que, més enllà de la solidaritat de classe, indispensable, reivindica la construcció de xarxes entre els diversos moviments i organitzacions democràtiques en el sentit de forjar disputes polítiques públiques de projectes de societat, superant la racionalitat totalitzant i totalitària del mercat global que es vol imposar com a única i final sobre homes i dones, sobre persones, en contra de la gent. És el que ja s'anomena globalitarisme.

III. ESCOLTAR I FER ESCOLTAR ALTRES VEUS

Els sindicats no poden renunciar a la seva naturalesa de lluita per les condicions de treball i ocupació, de reivindicar salaris i drets sempre més amples.

A això s'hi ha d'afegir la lluita pels espais democràtics, per la democratització dels mitjans de comunicació, per la democratització interna del propi sindicat.

S'ha de tenir capacitat de comunicació amb els diversos actors socials, amb els sectors marginats, empobrits i exclosos sobre la naturalesa dels distints projectes en conflicte.

Un altre factor important és reconèixer que en l'esfera de la societat política exis-

ció crítica de la classe intel·lectual de les universitats i entitats científiques.

Quins serien els altres indicadors?

1r.- la proposta: el nostre projecte és aquest;

2n.- l'interlocutor: la societat també proposa;

3r.- l'acord: no som els únics interessats.

Però, més enllà del corporativisme, s'han de produir coneixements i informacions com a fonaments d'expressió pública. Tanmateix, però això encara no és tot. És reconèixer la cultura, l'art, la multiculturalitat com a mediadors de la seva interlocució social. La tàctica de lluita amb les masses no pot amagar diferències evidents en l'espai públic de les escoles i de l'opinió pública.

Carlos A. Abicalil, ponent i membre de la mesa

teixen diversos indicadors de qualitat social i política, principalment en els governs populars i democràtics, i quins tenen implantats avanços en la direcció d'escola pública democratitzada en una perspectiva popular.

Un pla nacional d'educació ha de tenir en compte aquestes experiències i l'aporta-

Negar l'opinió pública com un dels espais d'acció sindical és negar la capacitat de comunicació en aquest final de segle.

Actuar en aquesta òrbita significa intervenir en l'univers de la representativitat social. Generar un nou enfocament pel sindicalisme en el "bon sentit" de les persones. Els sindicats tenen utilitat històrica.

IV. L'ESPAI PÚBLIC

El moviment popular té una direcció contrària al privat. És el moviment dels drets i pels drets. El dret a la construcció de la cosa pública no té límits, no implica desigualtat de classe, de sexe ni d'ètnia.

Destruir l'espai públic és destruir la ciutadania. La democràcia no es pot restringir a la participació en la producció i en els serveis. És també en el control dels processos socials, del progrés tècnic, del coneixement que es fa en la relació entre persones. Els que participen en la construcció material, freqüentment estan exclosos dels espais de participació col·lectiva i democràtica, i, conseqüentment, no arriben a tenir consciència d'esser explotats. El coneixement està vinculat als moviments socials, està en la lluita sindical per espai d'habitatge, per terra per ocupar, produir i resistir,

pel dret a la salut, per més i millors llocs de feina i salaris, per escola. El moviment sindical no és tan sols un fet de consciència, sinó també de vivència democràtica i de creació política orientada als drets.

El moviment sindical no és tan sols un fet de consciència, sinó també de vivència democràtica i de creació política orientada als drets

En el Brasil es fan esforços per consolidar espais públics de debat. Així es va fer en el procés constituent, amb la Llei de Directrius i Bases d'Educació Nacional, en el CONED -Congrés Nacional d'Educació, en el suport decidit al Moviment dels Treba-

lladors Rurals sense Terra, els moviments Anti-Racisme i contra el treball infantil, les mobilitzacions dels jubilats i pensionistes, dels infants del carrer, dels desamparats, contra la impunitat.

Sense dubte la tasca del sindicalisme actual per a la construcció de polítiques públiques que garanteixin els drets i la seva universalització, no és fàcil, però és responsabilitat nostra.

Cada un i cada una de nosaltres coneix i experimenta el dolor i plaer d'haver de seguir lluitant.

No ens resignem a ser viudos o viudes d'un Estat privatitzat.

Hem de ser capaços d'organitzar la nostra rebel·lia en un projecte fundat en la felicitat de tots els homes i dones, els infants i els majors.

Sense por serem forts per resistir, confrontar, proposar i construir un nou projecte. □

Butlleta de subscripció a PISSARRA¹

Nom i llinatges: Tel:

Adreça: CP: Població:

Se subscriu a **PISSARRA** al preu anual de 1.500 ptes. que abona mitjançant:

- ☐ taló bancari o gir postal a nom de l'STEI
☐ càrrec al compte bancari ²

(1) Els afiliats i afiliades a l'STEI reben **PISSARRA** de franc

(2) En aquest cas heu d'emplenar l'ordre bancària

ORDRE DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Nom de l'entitat: Adreça:

Localitat: CP:

ENTITAT	OFICINA	DC	COMPTE

Sr. Director:

Sou pregat d'atendre a partir d'aquesta data, i fins nou avís, els rebuts que us presentarà el Sindicat de Treballadors de l'Ensenyament de les Illes (STEI) amb càrrec al compte indicat.

....., de de 199...

(signatura)